

**Zdeněk
Jirásek**

**POLSKA
I CZECHOSŁOWACJA
W DOBIE
STALINIZMU
(1948-1956)**

**Andrzej
Małkiewicz**

**STUDIUM
PORÓWNAWCZE**

Institut
Studiów
Politycznych
Polskiej
Akademii
Nauk

Spis treści

WSTĘP	9
Rozdział 1	
Wewnętrzne i zewnętrzne źródła komunizmu	15
Geneza komunizmu	15
Uwarunkowania wojenne	18
Ruch oporu	18
Końcowy okres wojny – działania zbrojne i powstania narodowe	23
Zmiany granic	24
Zdobycie władzy przez komunistów	28
Rozdział 2	
System polityczny	51
Stalinizm	51
Sytuacja międzynarodowa	60
Partie komunistyczne	65
Liderzy partii	71
Nomenklatura	79
Fronty narodowe	81
Przemiany systemu prawnego	90
Konstytucje	90
Sądownictwo	97
Formalne aspekty władzy: głowa państwa, rząd, parlament	102
Samorząd lokalny, administracja i podziały terytorialne	107
Armia	110

Rozdział 3	
System represji	119
Instytucje	119
Walka z „wrogami komunizmu”	124
Walka wewnątrzpartyjna	130
„Odchylenie prawicowonacjonalistyczne” i słowacki	
„burżuazyjny nacjonalizm”	130
„Zaostrzenie walki klasowej”	139
„Walka z kosmopolityzmem”	144
 Rozdział 4	
Struktury społeczne	152
Ludność	152
Problemy społeczne	154
Warunki życia ludności	154
Społeczeństwa Ziem Zachodnich i Pogranicza	158
Sytuacja robotników	161
Kobiety	163
Sport	165
Problemy narodowe	168
Nastroje społeczne	172
Stosunki między narodami Polski i Czechosłowacji	177
 Rozdział 5	
Rozwój ekonomiczny	181
Polityka gospodarcza, banki	181
Planowanie i zarządzanie, produkcja przemysłowa	184
Handel i rzemiosło, gospodarka prywatna	201
Handel zagraniczny	203
Bilans ogólny	203
Stosunki gospodarcze ze Związkiem Radzieckim	206
 Rozdział 6	
ROLNICTWO	210

Rozdział 7	
Polityka zagraniczna	221
Uwarunkowania	221
Kontrola radziecka	227
Stosunki z innymi państwami	231
W „obozie socjalistycznym”	231
Stosunki z Niemcami	234
Stosunki z państwami Zachodu	239
Stosunki z Trzecim Światem	250
Rozdział 8	
Opór społeczny	252
Podziemie polityczne w Polsce	252
V Komenda WiN i „afera Bergu”	254
Nielegalna opozycja polityczna w Czechosłowacji	257
Żywiłowe formy oporu	260
Protest w Brnie w 1951 roku	271
Protest społeczny w Czechosłowacji w czerwcu 1953 roku	274
Rozdział 9	
Kościoły i religia	277
Początek konfliktu	277
Otwarta walka	289
Pozorne porozumienie	300
Lata 1952–1956	307
Rozdział 10	
Ideologia i kultura	312
Propaganda	312
Warunki i środki techniczne	312
Cele i treści	318
Kult Stalina i Związku Radzieckiego	326
Ruch obrońców pokoju	329
Kultura „socjalistyczna”	331

Oświata i nauka	337
Oświata i szkolnictwo	337
Przebudowa nauki	338
Historiografia	345
Rozdział 11	
Emigracja	355
Rozdział 12	
Początki odchodzenia od stalinizmu	364
Kosmetyczne reformy	364
Przebudowa aparatu „bezpieczeństwa”	368
Rozwój gospodarczy 1953–1956	371
Reformy w pierwszych miesiącach 1956 roku	380
Podsumowanie	384
Aneks	391
Bibliografia	394
Wykaz skrótów	401
Indeks osób	404
Summary	412